

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 354/2021-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom Mgr. Igorom Vaňom, Rožňavská 2, Bratislava, proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 1 S 231/2017 (predtým vedenom pod sp. zn. 5 S 255/2015) a proti postupu Univerzity Komenského v Bratislave v konaní o preskúmanie rozhodnutia dekana Právnickej fakulty č. OVDS 4611/2015 C V/1 z 8. júla 2015 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 10. marca 2021 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 S 231/2017 (ďalej len „napadnuté konanie“), predtým vedenom pod sp. zn. 5 S 255/2015 a postupom Univerzity Komenského v Bratislave (ďalej len „univerzita“) v konaní o preskúmanie rozhodnutia dekana Právnickej fakulty č. OVDS 4611/2015 C V/1 z 8. júla 2015 (ďalej len „rozhodnutie dekana“). Sťažovateľ tiež navrhuje, aby ústavný súd vydal nález, ktorým by prikázal krajskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov, priznal mu finančné zadosťučinenie a náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal prihlášku na tretí stupeň vysokoškolského štúdia. Dňa 8. júla 2015 bolo vydané rozhodnutie dekana o neprijatí sťažovateľa na doktorandské štúdium. Proti tomuto rozhodnutiu podal 23. júla 2015 žiadosť o jeho

preskúmanie, o ktorej rektor univerzity rozhodnutím č. VVČaDŠ/2916/2015 z 18. augusta 2015 (ďalej len „prvé rozhodnutie rektora“) rozhodol tak, že ho potvrdil.

3. Sťažovateľ doručil krajskému súdu 27. októbra 2015 správnu žalobu, ktorou žiadal správny súd o zrušenie prvého rozhodnutia rektora a vrátenie mu veci na ďalšie konanie. Krajský súd prvým rozsudkom č. k. 5 S 255/2015 z 28. februára 2017 (ďalej len „zrušujúce rozhodnutie krajského súdu“) žalobe sťažovateľa vyhovel a prvé rozhodnutie rektora zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Zrušujúce rozhodnutie krajského súdu nadobudlo právoplatnosť 5. apríla 2017.

4. V ďalšom konaní bolo 17. júla 2017 vydané v poradí druhé rozhodnutie rektora (ďalej len „druhé rozhodnutie rektora“), ktorým bolo opätovne potvrdené rozhodnutie dekana. Druhé rozhodnutie rektora napadol sťažovateľ 27. septembra 2017 správnu žalobou.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti poukazuje na to, že od podania žaloby o preskúmanie rozhodnutia rektora uplynulo viac ako 5 rokov a 7 mesiacov, pričom nedostal od orgánov verejnej moci odpoveď, či jeho neprijatie na doktorandské štúdium bolo v súlade so zákonom.

Poukazujúc na viacero rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), zastáva názor, že prijímacie konanie na univerzite a konanie pred krajským súdom je potrebné považovať za jeden celok. Podľa sťažovateľa prvé rozhodnutie rektora bolo krajským súdom zrušené z dôvodu jeho nepreskúmateľnosti. V poradí prvé konanie vedené krajským súdom pod sp. zn. 5 S 255/2015 trvalo 1 rok a 5 mesiacov, a to od podania správnej žaloby do nadobudnutia právoplatnosti zrušujúceho rozhodnutia krajského súdu. Druhé rozhodnutie rektora bolo sťažovateľovi doručené takmer po 4 mesiacoch od rozhodnutia správneho súdu.

Z celkovej „*neprimeranej dĺžky konania o veci*“ sťažovateľa pripadajú 3 roky a 5 mesiacov na konanie krajského súdu, počas ktorých krajský súd okrem obligatórných úkonov nevykonal žiadne iné úkony a vo veci nerozhodol.

6. V okolnostiach danej veci sťažovateľ nepovažuje sťažnosť predsedovi krajského súdu na prieťahy podľa § 62 ods. 1 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) s odkazom na judikatúru ESLP (napr. Ištván a Ištvánová proti Slovenskej republike, Bednár proti Slovenskej republike) za účinný prostriedok nápravy, a preto túto sťažnosť nepodal.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky

a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

8. Medzi obsahom základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru niet zásadnejších rozdielov, a preto aj vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti rešpektuje judikatúru a vychádza z judikatúry ESLP k právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, možno ich namietané porušenie posudzovať v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti spoločne (m. m. IV. ÚS 120/2018, I. ÚS 190/2019, II. ÚS 27/2020).

9. Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu alebo iného štátneho orgánu. Samotným prerokovaním vecí na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty dochádza v zásade až právoplatným rozhodnutím súdu alebo štátneho orgánu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017).

10. Ústavný súd pri sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy odmieta sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú, ak celková doba konania pred súdom, ako aj postup zákonného sudcu nesignalizujú reálnu možnosť zbytočných prietáhov, a tým ani porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (II. ÚS 109/03, I. ÚS 103/2016), resp. ak argumenty v sťažnosti nepreukázali v čase podania ústavnej sťažnosti takú intenzitu porušenia označeného základného práva, aby bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie (II. ÚS 93/03, II. ÚS 177/04).

K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (m. m. IV. ÚS 62/08, IV. ÚS 362/09, I. ÚS 188/2019, II. ÚS 238/2020).

11. Prípadná neistota v priebehu súdneho konania je jeho imanentnou vlastnosťou, pri ktorej nikdy nie je absolútne isté, ako dopadne. To nemožno vo všeobecnosti považovať za pochybenie zo strany všeobecného súdu; tým by mohla byť až neprimeraná dĺžka konania. K otázke (ne)primeranej dĺžky konania ústavný súd opakovane pripomína, že ju nemožno vyjadriť numericky, lebo je podmienená objektívnym charakterom prerokúvanej veci a musí byť skúmaná s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, zložitost' veci, procesnú aktivitu strán sporu a pod. (m. m. I. ÚS 418/2014, II. ÚS 419/2017).

12. Porušenie základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu: právnu a faktickú zložitost' veci, správanie účastníka

a postup súdu (I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu a jeho význam pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02).

Vo vzťahu k zložitosti veci ústavný súd uvádza, že vec sama osebe nie je právne ani skutkovo zložitá. V skutkovom stave bol medzi účastníkmi konania zásadný rozpor. Dĺžka posudzovaného konania nebola však závislá od zložitosti veci.

Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v preskúmanom konaní, ústavný súd konštatuje, že ten sa síce nepodieľal na nečinnosti krajského súdu, ale zároveň mu možno vytknúť, že sa o stav konania dostatočne nezaujímal. Sťažovateľ si teda účinne nestrážil svoje práva (zásada „*vigilantibus iura scripta sunt*“ – „bdelým patrí právo“), nikdy nepodal sťažnosť na prietahy podľa zákona o súdoch, považujúc ju za neúčinný prostriedok nápravy. V tomto ústavný súd upriamuje pozornosť na svoju novšiu judikatúru, z ktorej vyplýva, že sťažnosť na prietahy podľa zákona o súdoch je účinným (fakultatívnym) prostriedkom nápravy. Na požiadavke využitia tohto prostriedku nápravy na orgáne štátnej správy dotknutého súdu ústavný súd v zásade netrvá v prípadoch, keď dĺžka namietaného konania v čase doručenia ústavnej sťažnosti ústavnému súdu bola už *prima facie* zjavne neprimeraná (napr. II. ÚS 234/2019, II. ÚS 447/2020).

13. Vo vzťahu k postupu krajského súdu v napadnutom konaní považuje ústavný súd z obsahu ústavnej sťažnosti a zo zapožičaného súdneho spisu za preukázané, že napadnuté konanie sa na krajskom súde začalo 27. septembra 2017 podaním sťažovateľovej správnej žaloby. Po vykonaní prvotných úkonov zostal krajský súd nečinný v období po 20. marci 2018 po zaslaní repliky sťažovateľa univerzite (ktorá na repliku nereagovala, pozn.) až do 21. júna 2019, keď vyzval univerzitu na preverenie okolností v súvislosti s dňom doručenia druhého rozhodnutia rektora sťažovateľovi. Dňa 14. mája 2020 krajský súd vyzval sťažovateľa na vyjadrenie, či vzhľadom na pandemickú situáciu na území Slovenskej republiky súhlasí s prejednaním veci bez pojednávania. Sťažovateľ svoj súhlas doručil krajskému súdu 2. júna 2020. Následne krajský súd 31. marca 2021 oznámil miesto a čas vyhlásenia rozsudku vo veci a tento rozsudok vyhlásil 22. apríla 2021. Rozsudok krajského súdu bol sťažovateľovi doručený 25. mája 2021.

Z uvedeného časového rámca vyplýva, že krajský súd v období od 20. marca 2018 (keď začala plynúť univerzite lehota na dupliku) do 21. júna 2019 (vydanie výzvy) nevykonal počas obdobia zhruba pätnástich mesiacov žiadny konkrétny úkon. Toto obdobie však treba vnímať v kontexte celého prejednávaného sporu a v kontexte zhodnotenia všetkých kritérií, ktoré ústavný súd pri zbytočných prietahoch zohľadňuje. Ústavný súd teda skúmal, či možno obdobie nevykonania žiadneho procesného úkonu v tomto období považovať za prietahy a či ide o zbytočné prietahy.

14. Z judikatúry ústavného súdu totiž vyplýva, že nie každý zistený prietah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (I. ÚS 46/01, II. ÚS 57/01, III. ÚS 59/05, III. ÚS 372/09). Pojem zbytočné prietahy obsiahnutý v čl. 48 ods. 2 ústavy je pojem autonómny, ktorý možno vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. V konkrétnych okolnostiach veci sa totiž postup dotknutého súdu nemusí vyznačovať takými významnými prietahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné prietahy v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 63/00).

Ojedinelá nečinnosť súdu, hoci aj v trvaní niekoľkých mesiacov, sama osebe ešte nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 42/01, III. ÚS 91/04, II. ÚS 129/06). Na kratšie obdobia nečinnosti ústavný súd spravídla prihliada, keď sa vyskytli opakovane a zároveň významným spôsobom ovplyvnili dĺžku súdneho konania (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 39/00, I. ÚS 57/01).

V kontexte posudzovanej veci je potrebné uviesť, že skutočnosť, že súd nevykonáva žiadne úkony, nemusí nevyhnutne znamenať, že nekoná a vecou sa nezaobera (pozri aj III. ÚS 106/2018). Aj v rámci tohto obdobia treba počítať s fázou konania, ktorou je príprava na pojednávanie a ktorá nasleduje po zabezpečení vyjadrení k správnej žalobe. V rámci tohto obdobia konajúci súd musí mať určitý časový priestor, aby sa so žalobou, s vyjadrením a replikou oboznámil, aby vec skutkovo vytriedil a zaoberal sa jej právnou stránkou. V danom prípade je zrejmé, že krajský súd sa aj v uvedenom období nečinnosti vecou zaoberal, keďže 21. júna 2019 bola vydaná výzva univerzite na preverenie a oznámenie vo veci podstatných skutočností, a preto ústavný súd bral ohľad na čas potrebný na posúdenie právnej stránky sporu a prípravu na pojednávanie a tiež zohľadnil, že išlo len o jedno obdobie nečinnosti. V ďalšej fáze napadnutého konania ústavný súd prihliadal aj na mimoriadnu pandemickú situáciu na území Slovenskej republiky, v ktorej dôsledku sa predĺžila dĺžka tohto posudzovaného obdobia. Túto prekážku považuje ústavný súd za objektívnu skutočnosť brániacu skončeniu veci. Nie je možné nevziať do úvahy všeobecne známu skutočnosť, že mimoriadne opatrenia proti šíreniu ochorenia COVID-19 ovplyvnili aj riadnu činnosť všeobecných súdov v priebehu prevažnej časti roka 2020 a začiatku roka 2021.

15. Ústavný súd pri posudzovaní ústavnej sťažnosti zobral do úvahy aj predmet sporu (neprijatie na doktorandské štúdium), ktorý nepatrí do kategórie tzv. citlivých konaní, ktoré by si vyžadovali zo strany vo veci konajúceho súdu osobitný prístup. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti vyslovil domnienku, že konanie o rozhodovaní o prijatí na doktorandské štúdium je tzv. privilegovaným typom konania, preto si vyžaduje postup s výnimočnou rýchlosťou. Predmet napadnutého konania je neporovnateľný s konaniami, ktoré sú svojou povahou nepochybne naliehavejšie ako napr. statusové konania, úprava styku s maloletými, spory o nároky z pracovného pomeru a podobne, kde aj ústavný súd postup všeobecných súdov hodnotí omnoho prísnejšie (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 53/02, I. ÚS 145/03, I. ÚS 142/03).

Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dodáva, že predmet napadnutého konania nemožno dať na roveň týchto tzv. citlivých konaní, a pripúšťa, že aj tento typ konania má osobitné postavenie a je pre samotného sťažovateľa nepochybne dôležitý.

16. K samotnej dĺžke napadnutého konania pred krajským súdom do vydania meritórneho rozhodnutia v trvaní 3 rokov a 7 mesiacov ústavný súd konštatuje, že je na hranici ústavnej akceptovateľnosti (napr. II. ÚS 492/2020, IV. ÚS 380/2020). Postup krajského súdu nebol teda optimálny. Zistený ojedinelý prietah v napadnutom konaní krajského súdu, aj keď je v zásade neprípustný, ktorému sa pravdepodobne dalo predísť, nedosahuje s poukazom na predmet konania takú ústavnoprávne relevantnú intenzitu, ktorá by ústavnému súdu umožňovala dospieť bez pochybností k záveru o porušení základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

17. Medzi namietaným postupom krajského súdu v napadnutom konaní a obsahom sťažovateľom označených práv neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohla reálne viesť k vysloveniu porušenia práv sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto odmietol túto časť ústavnej sťažnosti sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

18. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namietal priedahy aj v konaní vedenom na krajskom súde pod sp. zn. 5 S 255/2015. Sťažovateľ neuviedol žiadne mimoriadne okolnosti, ktoré by svedčili o tom, že postup krajského súdu v tomto konaní dosiahol intenzitu potrebnú na vyslovenie porušenia označených práv sťažovateľa. Z obsahu zapožičaného súdneho spisu je zrejmé, že konanie začalo 27. októbra 2015 podaním správnej žaloby o návrhu na vydanie predbežného opatrenia. Po vydaní uznesenia zo 17. februára 2016 (o zastavení konania o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia) krajský súd nariadil pojednávanie na 28. február 2017. Na tomto pojednávaní bolo vyhlásené zrušujúce rozhodnutie krajského súdu. Toto konanie pred krajským súdom vrátane doručenia písomného rozhodnutia účastníkom konania trvalo 1 rok a 5 mesiacov.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti preto neprichádza do úvahy, aby ústavný súd mohol postup krajského súdu v označenom konaní po prípadnom prijatí návrhu (sťažnosti) na ďalšie konanie kvalifikovať ako porušenie základného práva sťažovateľa zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

19. V súvislosti s namietaným porušením označených práv postupom univerzity v konaní o preskúmanie rozhodnutia dekana sa ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti vzhľadom na skutočnosť, že ústavná sťažnosť smeruje proti nečinnosti správneho orgánu, zameral predovšetkým na skúmanie jej prípustnosti. Totiž predpokladom úspešného uplatnenia námietky porušenia základných práv a slobôd v konaní pred ústavným súdom je splnenie všeobecných a osobitných náležitostí ustanovených § 34 ods. 1, § 39 ods. 3 a 4, § 43 a § 123 zákona o ústavnom súde, ako aj ďalších procesných podmienok vyplývajúcich z § 124 a § 132 zákona o ústavnom súde.

20. Ústavný súd poukazuje na svoje nedávne rozhodnutia v obdobných veciach, v ktorých fyzické osoby namietali porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priedahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom orgánu verejnej správy (napr. II. ÚS 470/2020, I. ÚS 14/2021, I. ÚS 181/2021). Pokiaľ ide o správne súdnictvo, je s účinnosťou od 1. júla 2016 upravené Správnym súdnym poriadkom (ďalej aj „SSP“).

Podľa tejto novej právnej úpravy má žalobca možnosť domáhať sa odstránenia nečinnosti orgánu verejnej správy v začatom administratívnom konaní. Procesné inštrumenty správneho súdu v „dnešnom“ konaní o žalobe proti nečinnosti orgánu verejnej správy podľa prvej hlavy štvrtej časti Správneho súdneho poriadku (§ 242 až § 251 SSP) sú nepochybne účinnejšie než v „pôvodnom“ konaní proti nečinnosti orgánu verejnej správy podľa štvrtej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho

poriadku [ďalej len „OSP“ (§ 250t a § 250u OSP)]. Na rozdiel od konania proti nečinnosti podľa § 250t a § 250u OSP konanie o žalobe proti nečinnosti pred správnym súdom neskončí vyhovením žalobe, ale až odstránením nečinnosti, ktoré je žalovaný orgán verejnej správy povinný preukázať správnemu súdu v určenej lehote. Je tak povinný urobiť zaslaním vydaného rozhodnutia, opatrenia alebo oznámenia o vykonanom úkone, prípadne o začatí administratívneho konania v určenej lehote správnemu súdu (§ 250 ods. 1 druhá veta SSP). Ak žalovaný svoju nečinnosť v určenej lehote bezdôvodne neodstráni, správny súd mu môže uložiť pokutu až do výšky 2 000 eur, a to aj opakovane [§ 80 ods. 1 písm. d), § 80 ods. 2 prvá veta, § 251 ods. 1 SSP].

21. Vzhľadom na to, že sťažovateľ v predmetnej veci nevyužil žalobu proti nečinnosti orgánu verejnej správy podľa prvej hlavy štvrtej časti Správneho súdneho poriadku, teda proti postupu univerzity v konaní o preskúmanie rozhodnutia dekana, ani nepreukázal, že by právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu základných práv a slobôd, nevyčerpal z dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde), ústavný súd odmietol túto časť ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

22. Pretože ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. júla 2021

Peter Molnár
predseda senátu